

DAY HỌC ĐỌC HIỂU TRUYỆN NGŨ NGÔN CHO HỌC SINH LỚP 7 THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Lã Phương Thủy^{1,+},
Nguyễn Thị Nga²

¹Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội;
²Trường THCS Thượng Thanh, quận Long Biên, Hà Nội
+Tác giả liên hệ • Email: laphuongthuy@vnu.edu.vn

Article history

Received: 07/02/2024

Accepted: 29/02/2024

Published: 20/4/2024

Keywords

Teaching, reading
comprehension, fables, 7th
grade, the 2018 General
Education Program

ABSTRACT

Fables are a typical genre in Vietnamese folk literature, embedding lessons and life experiences that become a source of spiritual nourishment of great values for humans in proper behavior, relationships and understanding of different social issues. The article proposes two measures to teach reading comprehension of fables for 7th grade students according to the 2018 general education curriculum for Literature: using reading comprehension strategies and using games. The research results are a useful learning resource, suggesting approaches in teaching and understanding fables for students, to meet the goals of competency-based teaching and the current educational innovation practices.

1. Mở đầu

Chương trình giáo dục phổ thông (GDPT) môn Ngữ văn 2018 được xây dựng theo trục thể loại, lấy kỹ năng giao tiếp bao gồm đọc, viết, nói và nghe làm trục chính xuyên suốt ba cấp học, trong đó đọc hiểu là mạch chính, chiếm dung lượng lớn nhất trong chương trình. Văn học dân gian Việt Nam là một kho tàng phong phú với nhiều thể loại khác nhau, trong đó truyện ngụ ngôn là thể loại tự sự với hình thức thể hiện khá phong phú, phổ biến là văn xuôi, bên cạnh đó còn có dạng văn vần. Truyện ngụ ngôn chứa đựng những bài học được gửi gắm một cách trực tiếp hay gián tiếp qua các câu chuyện về cách dạy làm người, lối ứng xử đúng mực trong các mối quan hệ và hiểu biết về nhiều vấn đề trong xã hội.

Từ khi Chương trình GDPT mới được ban hành, việc dạy học Ngữ văn nhìn chung phải gắn với định hướng phát triển năng lực cho người học (Đỗ Ngọc Thống và cộng sự, 2019). Các công trình nghiên cứu, sáng kiến kinh nghiệm đều phải hướng tới việc thiết kế các hoạt động dạy và học để HS làm việc, trao đổi, tranh luận nhằm phát huy tối ưu các năng lực. Tuy nhiên, hiện nay, việc dạy học truyện ngụ ngôn nói chung và dạy học truyện ngụ ngôn theo định hướng phát triển năng lực cho người học lại chưa được quan tâm nghiên cứu một cách thoả đáng. Vì vậy, bài báo này sẽ trình bày những thách thức, khó khăn trong dạy và học truyện ngụ ngôn đối với GV và HS lớp 7 tại một số trường THCS trên địa bàn quận Long Biên, TP. Hà Nội, từ đó đề xuất một số biện pháp dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7 theo định hướng Chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018, nhằm đáp ứng mục tiêu dạy học phát triển năng lực và thực tiễn đổi mới giáo dục hiện nay.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Đặc điểm truyện ngụ ngôn

Truyện ngụ ngôn là truyện kể có thể kể bằng văn xuôi hoặc văn vần, có tính chất “đổi nhân xử thế”, dùng cách ẩn dụ hoặc nhân hóa loài vật, con vật hay kể cả con người để thuyết minh cho một chủ đề luân lí, triết lí một quan niệm nhân sinh hay một nhận xét về thực tế xã hội hay những thói hư tật xấu của con người (Nguyễn Xuân Kính, 2003; Đinh Gia Khánh và cộng sự, 2009).

Truyện ngụ ngôn cũng có hình thức tự sự như truyện cổ tích, truyện truyền thuyết, truyện cười nhưng mục đích chủ yếu lại không phải là tự sự. Truyện ngụ ngôn được sáng tác với mục đích mượn câu chuyện kể để nói điều muốn nói một cách bóng bẩy, kín đáo, để điều muốn nói thêm sâu sắc, thuyết phục. Với truyện ngụ ngôn, các ý niệm trừu tượng có thể diễn đạt một cách cụ thể hơn và do đó dễ phổ cập hơn (Della & Jufri, 2018). Truyện ngụ ngôn là loại truyện chứa đựng trong đó những bài học, những kinh nghiệm sống (Đỗ Ngọc Thống và cộng sự, 2018).

Trong truyện ngụ ngôn, các yếu tố như đề tài, nhân vật, sự kiện, cốt truyện, tình huống, không gian và thời gian đóng vai trò quan trọng để tạo nên câu chuyện sâu sắc và truyền đạt bài học cho người đọc. Ví dụ: Đề tài trong truyện ngụ ngôn “Rùa và Thỏ” (Nguyễn Minh Thuyết và cộng sự, 2023) đề cập đến sự thiếu kiên nhẫn và thái độ tự tin quá mức. Truyện miêu tả cuộc đua giữa Rùa và Thỏ, trong đó Thỏ tỏ ra hết sức khéo léo và tự tin vào khả năng của mình.

Tuy nhiên, Thỏ nhanh chóng mất kiên nhẫn và ngừng lại, dẫn đến việc Rùa với tốc độ chậm nhưng kiên nhẫn vượt qua và giành chiến thắng. Đề tài này phản ánh sự thiếu kiên nhẫn và lòng tự tin quá mức trong cuộc sống, cảnh báo về việc không nên tự mãn và mất kiên nhẫn trước những thử thách.

2.2. Mục tiêu, yêu cầu cần đạt trong dạy học truyện ngụ ngôn cho học sinh lớp 7 theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018

Dạy học truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7 theo định hướng phát triển năng lực tức là hướng tới mục tiêu giúp HS không chỉ hiểu được nội dung văn bản mà thông qua hoạt động dạy học, GV còn phải giúp HS phát triển được các phẩm chất chung (yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm), các năng lực chung (năng lực tự chủ và tự học, năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo) và các năng lực đặc thù gắn với môn học (đọc, viết, nói, nghe). Vì vậy, định hướng dạy học truyện ngụ ngôn theo hướng phát triển năng lực là rất cần thiết, đặc biệt là đối với HS lớp 7.

Theo Chương trình GDPT 2018 (Bộ GD-ĐT, 2018), yêu cầu cần đạt đối với dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn như sau:

- *Đọc hiểu nội dung*: + Nêu được ấn tượng chung về văn bản; nhận biết được các chi tiết tiêu biểu, đề tài, câu chuyện, nhân vật trong tính chỉnh thể của tác phẩm; + Nhận biết được chủ đề, thông điệp mà văn bản muốn gửi đến người đọc; + Nhận biết được tình cảm, cảm xúc của người viết thể hiện qua ngôn ngữ văn bản; + Tóm tắt được văn bản một cách ngắn gọn.

- *Đọc hiểu hình thức*: + Nhận biết được một số yếu tố của truyện ngụ ngôn như: đề tài, sự kiện, tình huống, cốt truyện, nhân vật không gian, thời gian; + Nhận biết được tính cách nhân vật thể hiện qua cử chỉ, hành động, lời thoại; qua ý nghĩ của các nhân vật khác trong truyện; qua lời người kể chuyện.

- *Liên hệ, so sánh, kết nối*: + Nêu được những trải nghiệm trong cuộc sống giúp bản thân hiểu thêm về nhân vật, sự việc trong tác phẩm văn học; + Thể hiện được thái độ đồng tình hoặc không đồng tình với thái độ, tình cảm và cách giải quyết vấn đề của tác giả; nêu được lí do.

- *Đọc mở rộng*: Trong 1 năm học, đọc tối thiểu 35 văn bản văn học (bao gồm cả văn bản được hướng dẫn đọc trên mạng Internet) có thể loại và độ dài tương đương với các văn bản đã học.

Ngoài ra, truyện ngụ ngôn không chỉ giúp HS hiểu được nội dung sâu sắc, thâm thúy của câu chuyện mà còn giúp HS phát triển khả năng tưởng tượng, sáng tạo, cảm xúc, tư duy logic.

2.3. Một số nguyên tắc dạy học truyện ngụ ngôn cho học sinh lớp 7 theo định hướng phát triển năng lực

- *Bám sát mục tiêu dạy học*: Đảm bảo quá trình dạy học và học tập phải tập trung vào việc đạt được các mục tiêu học tập cụ thể. Đây là một nguyên tắc quan trọng để đảm bảo rằng HS không chỉ hiểu nội dung của truyện ngụ ngôn mà còn phát triển các kĩ năng, phẩm chất và năng lực cần thiết thông qua giờ học.

- *Bám sát đặc trưng thể loại*: Nguyên tắc này yêu cầu GV nắm vững kiến thức về đặc điểm, dạng thức của các loại truyện ngụ ngôn bao gồm việc nắm vững cấu trúc, ngôn ngữ và mục đích của truyện ngụ ngôn trong từng dạng thức và từng văn bản cụ thể, để từ đó xác định phương hướng tổ chức giờ học cho phù hợp.

- *Đảm bảo tính vừa sức và tích cực hóa hoạt động của HS*: Trong dạy học truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7 theo định hướng phát triển năng lực, nguyên tắc đảm bảo tính vừa sức và tích cực hóa hoạt động của HS đóng vai trò quan trọng để đạt được sự tương tác tích cực và khám phá tiềm năng của HS. Điều này đòi hỏi GV phải có hiểu biết về khả năng và tiềm năng của HS, từ đó thiết kế các hoạt động học tập phù hợp. GV nên tạo ra một môi trường linh hoạt, cho phép HS tham gia vào các hoạt động học tập theo tốc độ của mình, đồng thời hỗ trợ, hướng dẫn để HS thực hiện các nhiệm vụ học tập, nhằm phát triển năng lực, phẩm chất toàn diện cho HS.

2.4. Khảo sát thực trạng dạy học truyện ngụ ngôn cho học sinh lớp 7 tại một số trường trung học cơ sở trên địa bàn quận Long Biên, thành phố Hà Nội

Nhằm đánh giá được thực trạng của việc dạy đọc hiểu truyện ngụ ngôn theo chương trình sách giáo khoa mới, chúng tôi đã tiến hành khảo sát 2 nhóm đối tượng: GV đang dạy học môn Ngữ văn 7 và HS khối lớp 7 tại 4 trường trên địa bàn quận Long Biên, TP. Hà Nội gồm: Trường THCS Thượng Thanh, Trường THCS Long Biên, Trường THCS Thanh Am, Trường THCS Gia Quất. Nghiên cứu sử dụng phương pháp quan sát kết hợp với khảo sát online, thời gian thực hiện từ tháng 12/2022 đến tháng 6/2023. Kết quả cho thấy, hiện nay, việc dạy học truyện ngụ ngôn trong nhà trường nhìn chung đã được nhận thức là một nhiệm vụ cần thiết và quan trọng, các GV bước đầu đã ý thức về việc phải dạy học văn bản truyện ngụ ngôn gắn với việc phát triển năng lực cho HS. Tuy nhiên, việc dạy học thể loại văn bản này cho HS lớp 7 cấp THCS vẫn còn những hạn chế và thách thức cơ bản như sau:

- Đối với GV:

+ *Thiếu tài liệu nên nguồn học liệu còn nghèo nàn*: Trong thực tế, các GV chưa có đầy đủ nguồn tài liệu để thực hiện hoạt động đọc hiểu truyện ngụ ngôn. Nhiều trường học chưa có sự đầu tư đầy đủ cho thư viện và tài liệu cho môn Ngữ văn, điều này gây khó khăn cho GV trong việc chuẩn bị tài liệu dạy học.

+ *Thiếu kiến thức và yếu về kỹ năng*: Nhiều GV chưa có đầy đủ kiến thức và kỹ năng về đọc hiểu truyện ngụ ngôn đặc biệt là các tri thức về thể loại và các hiểu biết về các công dụng dạy học. Họ không biết cách lựa chọn và đọc hiểu truyện ngụ ngôn sao cho hiệu quả, không biết cách truyền đạt các kỹ năng đọc hiểu cho HS.

+ *Chưa có phương pháp dạy hiệu quả*: Nhiều GV chưa áp dụng được phương pháp dạy đọc hiểu truyện ngụ ngôn một cách hiệu quả và sáng tạo. Họ chỉ tập trung vào việc dạy nội dung truyện chứ chưa chú trọng trong việc tạo ra những hoạt động nhằm phát triển kỹ năng cho HS.

+ *Thiếu thời gian*: Đọc hiểu truyện ngụ ngôn yêu cầu sự tập trung và nhiều thời gian để thực hiện hoạt động này. Tuy nhiên, thực tế trong nhà trường, GV chỉ có thể dành ít thời gian cho việc này trong các giờ học ngắn ngủi.

+ *Chưa tạo ra môi trường thân thiện cho HS*: Nhiều GV chưa tạo ra môi trường thân thiện và động lực cho HS thực hiện các hoạt động đọc hiểu truyện ngụ ngôn. Điều này gây ảnh hưởng đến động lực học tập của HS và hiệu quả của việc dạy học.

+ *Chưa đáp ứng được sự đa dạng của HS*: HS có những nhu cầu và khả năng khác nhau về đọc hiểu truyện ngụ ngôn, nhưng chương trình giáo dục vẫn còn hạn chế trong việc đáp ứng đầy đủ nhu cầu mang tính chất phân hóa gắn với năng lực và phẩm chất của người học.

+ *Thiếu phương tiện trực tuyến*: Với sự phát triển của công nghệ thông tin, việc sử dụng các phương tiện trực tuyến như video, hình ảnh, game, ứng dụng để hỗ trợ việc dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn là cần thiết. Tuy nhiên, không phải trường học nào cũng có đủ cơ sở vật chất để đáp ứng nhu cầu này.

- Đối với HS:

+ *Thiếu sự quan tâm đúng mức từ phía GV*: Nhiều HS cho rằng GV chưa quan tâm đúng mức đến việc dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn.

+ *Phương pháp dạy học của GV chưa thu hút*: Nhiều HS cho rằng phương pháp dạy học truyện ngụ ngôn còn khá truyền thống. Một số GV chỉ tập trung vào việc phân tích ý nghĩa của câu chuyện, chưa tổ chức được nhiều hoạt động nhằm thiếu sự kích thích sáng tạo và khám phá.

+ *Thiếu tài liệu phù hợp*: Nhiều HS cho rằng thiếu tài liệu đọc phù hợp về truyện ngụ ngôn. Hầu hết HS chỉ đọc tư liệu trong sách giáo khoa mà chưa thật sự biết khai thác các tư liệu mở rộng ngoài sách giáo khoa.

+ *Thiếu sự tương tác và phản hồi*: Nhiều HS cảm thấy thiếu sự tương tác và phản hồi đầy đủ từ phía GV trong quá trình đọc và phân tích truyện ngụ ngôn, điều này khiến HS gặp khó khăn trong việc đọc hiểu.

+ *Thiếu sự áp dụng thực tiễn*: Nhiều HS cho rằng truyện ngụ ngôn chỉ là một thể loại văn học trừu tượng, không có liên quan đến thực tiễn và cuộc sống hằng ngày, do đó chúng khó có thể áp dụng vào thực tế được.

2.5. Đề xuất một số biện pháp dạy học truyện ngụ ngôn cho học sinh lớp 7 theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018

- *Sử dụng các chiến thuật đọc hiểu trong dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn*: Trong dạy học đọc hiểu văn bản, có khá nhiều các chiến thuật đọc hiểu mà GV có thể lựa chọn tùy theo đặc trưng thể loại và mục tiêu dạy học (Phạm Thị Thu Hương, 2023). Đối với dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn, chúng tôi đề xuất sử dụng một số chiến thuật như sau:

(1) *Chiến thuật đánh dấu và ghi chú bên lề*: Đây là chiến thuật GV hướng dẫn HS đánh dấu vào các từ khóa, chi tiết quan trọng, nắm bắt các sự kiện, hành động,... trong đoạn văn bản, sau đó HS có thể kết hợp ghi chú bên lề cho nội dung đánh dấu. Đối với HS lớp 7, GV có thể hướng dẫn HS sử dụng một số kí hiệu thông dụng như gạch chân, khoanh tròn vào nội dung đánh dấu, ghi lại những cảm nhận, đánh giá, liên tưởng, phỏng đoán,... về đoạn văn bản. Việc làm này chính là cách thức tạo ra sự tương tác giữa người đọc với văn bản, là cơ sở để người đọc nhìn tổng thể văn bản, nắm được thông điệp cơ bản.

Ví dụ: GV có thể tiến hành chiến thuật đánh dấu và ghi chú bên lề khi dạy Bài 6 - “*Ếch ngồi đáy giếng*” (Nguyễn Minh Thuyết và cộng sự, 2023) như sau:

- + Lựa chọn phần văn bản cần đọc hiểu;
- + Xác định mục đích đánh dấu: xác định nhân vật chính của truyện, hành động, suy nghĩ của nhân vật;
- + Hướng dẫn HS đọc lướt văn bản, đánh dấu vào văn bản theo các gợi ý của GV;
- + HS tiến hành đánh dấu và ghi chú bên lề: ghi lại những suy nghĩ, phỏng đoán về suy nghĩ của nhân vật trong đoạn văn bản;

GV có thể sử dụng mẫu phiếu học tập sau:

Hình 1. Mẫu phiếu học tập theo chiến thuật ghi chú bên lề

(2) **Chiến thuật đọc suy luận:** Đọc suy luận là chiến thuật GV có thể sử dụng để hướng dẫn HS từ những thông tin hiển ngôn đọc thấy phía sau đó lớp ý nghĩa hàm ngôn, đọc ra những điều mới mẻ bằng kiến thức đời sống phong phú, sự trải nghiệm của cá nhân. Đối với việc dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7, GV hướng dẫn, khuyến khích HS suy luận và phân tích các yếu tố trong truyện ngụ ngôn để hiểu sâu sắc ý nghĩa của câu chuyện. HS có thể đoán, tìm hiểu ý chính, mục đích tác giả và cách tác giả sử dụng ngôn ngữ và hình tượng để truyền tải thông điệp trong văn bản. HS có thể suy luận về vai trò của nhân vật, tìm hiểu ý nghĩa của các biểu tượng hay các sự kiện trong truyện. Nhờ đó, HS sẽ có cái nhìn sâu sắc và tìm ra thông điệp ẩn sau câu chuyện.

Chẳng hạn, khi dạy đọc hiểu văn bản truyện ngụ ngôn “*Đèo cày giữa đường*” (Nguyễn Minh Thuyết và cộng sự, 2023), GV có thể sử dụng hệ thống câu hỏi, gợi ý HS suy luận và phân tích theo các yếu tố sau:

- + *Suy luận về bối cảnh:* Em hãy nêu bối cảnh câu chuyện?; Em dự đoán, hình dung gì về bối cảnh câu chuyện
- + *Suy luận về nhân vật:* Người thợ mộc hành động như thế nào sau mỗi lần được góp ý?; Hành động của người thợ mộc dẫn đến kết quả gì?; Tại sao người thợ mộc lại nhận được kết quả như vậy?; Từ nhân vật, em rút ra được ý nghĩa gì của câu chuyện?

Từ những câu hỏi gợi ý này, HS có thể suy đoán về ý chính của truyện, mục đích tác giả và cách tác giả sử dụng ngôn ngữ và hình tượng để truyền tải thông điệp từ đó suy luận về ý nghĩa của việc đèo cày giữa đường trong việc đối mặt với khó khăn và không bỏ cuộc cũng như việc giữ vững quan điểm, lập trường và phải biết lắng nghe một cách có chọn lọc, có tư duy phản biện để không phải chịu thất bại trong cuộc sống. Ngoài ra, HS cũng rút ra được bài học cho bản thân từ câu chuyện về những người không có chính kiến mà chỉ biết đợi người khác đưa ra ý kiến rồi bắt đầu hòa theo thì kết quả là chẳng đạt được gì; lắng nghe mà không tư duy, không phản biện thì cũng không thể thành công.

Khi sử dụng những chiến thuật này, GV có thể linh hoạt về hình thức như sử dụng hệ thống câu hỏi, phiếu học tập hoặc một số kỹ thuật như 5W1H, công não, sơ đồ tư duy... dưới hình thức hoạt động cá nhân, cặp đôi, cặp ba... để hướng dẫn HS đọc hiểu văn bản.

Như vậy, việc áp dụng các chiến thuật đọc hiểu trong dạy truyện ngụ ngôn sẽ phát triển kỹ năng đọc hiểu và một số phẩm chất cần thiết cho HS lớp 7. Thông qua việc suy luận, phân tích cấu trúc, kết nối và xác định ý chính, HS sẽ trở nên thông minh hơn trong việc nắm bắt và áp dụng những bài học từ truyện ngụ ngôn vào cuộc sống hằng ngày. Đây là những chiến thuật hữu ích để GV có thể áp dụng trong quá trình dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn, giúp HS khám phá thế giới phong phú của văn học và phát triển tư duy sáng tạo của mình.

- *Tổ chức trò chơi trong dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn:* Trò chơi học tập được định nghĩa là tất cả những trò chơi gắn với việc dạy học (phương pháp, hình thức tổ chức và luyện tập không tính đến nội dung và tính chất của trò chơi) đều được gọi là trò chơi học tập. Trò chơi học tập rất phù hợp với đối tượng HS phổ thông bởi nó đem lại tính hấp dẫn, lôi cuốn, kích thích hứng thú cũng như rèn luyện thao tác tư duy nhanh nhạy, tinh thần hợp tác, kỹ năng giao tiếp (Trịnh Văn Sỹ, 2023).

Khi vận dụng trò chơi vào dạy học, GV sẽ tạo không khí học tập sôi nổi, thân thiện, vừa học vừa chơi. HS hứng thú, hoạt động tích cực, tiếp thu bài tốt, khắc sâu được kiến thức vì được phát huy được tính sáng tạo, khả năng tư duy, nhạy bén trong xử lý tình huống của HS. Thông qua hình thức này, GV hình thành cho HS thói quen, năng lực tự học, tinh thần hợp tác. Từ đó, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào những tình huống khác nhau trong học tập và trong thực tiễn. Bản thân GV cũng thấy hứng thú, tăng khả năng sáng tạo, tinh thần tự học và say mê đối với công việc (Lê Thị Cẩm Tú, 2023). Trong quá trình dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7, việc sử dụng các trò chơi học tập sẽ rất thích hợp vì phù hợp với đặc điểm tâm lý HS, đặc trưng thể loại và yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học hiện nay.

Để việc thiết kế trò chơi học tập đạt kết quả tốt, GV cần lưu ý các yêu cầu sau: Trò chơi cần bám sát mục tiêu, nội dung bài học; Trò chơi cần phù hợp với điều kiện lớp học, cơ sở trang thiết bị dạy học; Trò chơi cần phù hợp với lứa tuổi HS; hấp dẫn, kích thích được hứng thú học tập của HS và huy động tối đa sự tham gia của HS.

Trong dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7, GV có thể thực hiện quy trình thiết kế trò chơi học tập như sau: (1) Xác định mục tiêu bài học, xác định và phân tích cấu trúc bài học để lên ý tưởng về trò chơi sẽ sử dụng; (2) Xác định loại trò chơi sẽ sử dụng, mục tiêu, thời điểm sử dụng trò chơi; (3) Thiết kế trò chơi: tên trò chơi; luật chơi; nội dung chơi; hình thức tổ chức chơi... dự kiến thiết bị, đồ dùng cần cho trò chơi.

Một số trò chơi có thể vận dụng trong dạy học truyện ngụ ngôn theo hướng phát triển năng lực cho HS lớp 7 như: “Ai nhanh hơn”; “Đoán ý đồng đội”; “Ô chữ”; “Đi tìm bí mật bức tranh” (lật mảnh ghép, đoán hình nền); “Rung chuông vàng”; “Tiếp sức”;... Cách thức thực hiện: (1) GV phổ biến tên trò chơi, nội dung và luật chơi cho HS; (2) HS tiến hành chơi; (3) Tổng kết, công bố và đánh giá sau trò chơi. GV có thể sử dụng các trò chơi này ở tất cả các hoạt động trong giờ học: Khởi động, Hình thành kiến thức, Củng cố, Luyện tập...

+ Ví dụ 1: Trò chơi “Ai nhanh hơn” để hình thành kiến thức về truyện ngụ ngôn và hiểu biết về các tác phẩm truyện ngụ ngôn cụ thể. Cách tiến hành: GV yêu cầu 2 hoặc 3 HS hoặc 2-3 nhóm lên bảng ghi những hiểu biết của mình về truyện ngụ ngôn hoặc những điều mà mình ấn tượng, thích nhất về từng truyện ngụ ngôn đã học. HS nào ghi được nhiều hiểu biết hơn sẽ là người chiến thắng. Từ trò chơi, GV yêu cầu HS hệ thống lại kiến thức về thể loại hoặc các văn bản truyện ngụ ngôn cụ thể.

+ Ví dụ 2: Ghép tranh với tác phẩm truyện ngụ ngôn - GV có thể đưa ra các bức tranh liên quan đến các truyện ngụ ngôn để HS nhận diện. HS nào ghép được tranh với tên truyện ngụ ngôn đúng nhiều nhất sẽ là người chiến thắng.

Thỏ và Rùa (8 chữ cái)

Con cáo và chùm nho (15)

Chó Sói và cừu (11)

Ếch ngồi đáy giếng (15)

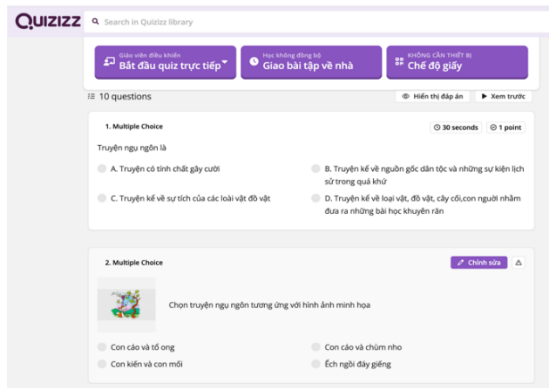
Thầy bói xem voi (13)

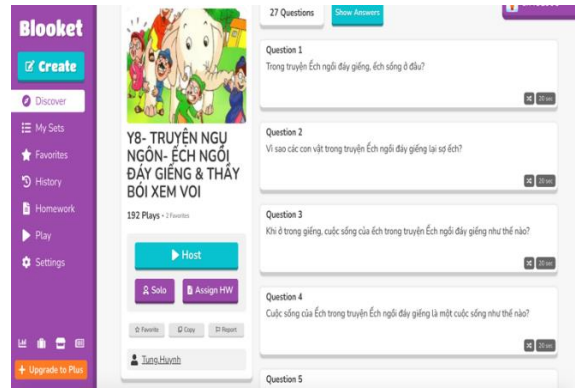
Trí khôn của ta đây (15)

Hình 2. Trò chơi ghép tranh với tác phẩm truyện ngụ ngôn (Nguồn: Internet)

Ngoài ra, GV có thể sử dụng một số trò chơi trực tuyến phổ biến dựa trên các ứng dụng như Quizizz, Blooket, Kahoot... để rèn luyện kỹ năng đọc hiểu truyện ngụ ngôn và tư duy phản biện cũng như năng lực sử dụng công nghệ thông tin cho HS khi dạy đọc hiểu truyện ngụ ngôn.

Hình 3. Minh họa trò chơi trên Quizizz

Hình 4. Minh họa trò chơi trên Blooket

Nguồn: tác giả

3. Kết luận

Dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7 theo định hướng phát triển năng lực trong Chương trình GDPT 2018 là hướng đi đúng đắn và cần thiết trong bối cảnh hiện nay. Bài báo đã đề xuất hai biện pháp dạy học đọc hiểu truyện ngụ ngôn cho HS lớp 7 là sử dụng các chiến thuật đọc hiểu và sử dụng trò chơi. Tuy nhiên, GV có thể linh hoạt tùy điều kiện cơ sở vật chất và đối tượng HS để lựa chọn phương pháp, cách thức dạy học phù hợp, nhằm giúp HS nắm vững đặc trưng thể loại cũng như phương pháp, kỹ năng đọc hiểu văn bản truyện ngụ ngôn để từ đó HS có thể chủ động đọc hiểu các văn bản khác cùng thể loại, rút ra những bài học ý nghĩa cho bản thân trong việc định hướng mục tiêu cuộc sống và xử lý các tình huống trong thực tiễn.

Tài liệu tham khảo

- Bộ GD-ĐT (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn* (ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).
- Della, P. S., & Jufri, J. (2018). Using Aesop's Fable to Teach Reading Comprehension of Narrative Text at Junior High School. *Journal of English Language Teaching*, 7(4), 711-719. <https://doi.org/10.24036/jelt.v7i4.101695>
- Đình Gia Khánh, Chu Xuân Diên, Võ Quang Nhơn (2009). *Văn học dân gian*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Đỗ Ngọc Thống (chủ biên), Phạm Thị Thu Hiền, Bùi Minh Đức, Đỗ Thu Hà, Lê Thị Minh Nguyệt (2018). *Dạy học phát triển năng lực học sinh môn Ngữ văn Trung học cơ sở*. NXB Đại học Sư phạm.
- Đỗ Ngọc Thống (chủ biên), Bùi Minh Đức, Nguyễn Thành Thi (2019). *Hướng dẫn dạy học môn Ngữ văn trung học phổ thông theo Chương trình Giáo dục phổ thông mới*. NXB Đại học Sư phạm.
- Lê Thị Cẩm Tú (2023). Sử dụng trò chơi học tập trong dạy học môn khoa học tự nhiên lớp 6. *Tạp chí Giáo dục*, 23(2), 7-11.
- Nguyễn Minh Thuyết (tổng chủ biên), Đỗ Ngọc Thống (chủ biên), Phạm Thị Thu Hiền, Nguyễn Phước Hoàng, Nguyễn Văn Lộc (2023). *Ngữ văn 7* (Tập 2, Cánh Diều). NXB Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh.
- Nguyễn Xuân Kính (2003). Nhận diện thể loại truyện ngụ ngôn. *Tạp chí Văn hóa dân gian*, 2, 72-77.
- Phạm Thị Thu Hương (2023). *Đọc hiểu và chiến thuật đọc hiểu văn bản*. NXB Đại học Sư phạm.
- Trịnh Văn Sỹ (2023). Thiết kế và sử dụng trò chơi học tập trong dạy học đọc hiểu cho học sinh lớp 10 trung học phổ thông. *Tạp chí Khoa học và Công nghệ, Đại học Thái Nguyên*, 228(12), 198-205.